

Ur Budgetpropositionen 2016/17:1, utgiftsområde 17.

Mål för utgiftsområdet

Trossamfund (sid 17)

Riksdagen har antagit mål för statens bidrag till trossamfund (prop. 1998/99:124, bet 1999/2000:KU5, rskr. 1999/2000:45). Stödet ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Sammanfattande resultatbedömning

Trossamfund (sid 28-29)

Regeringen bedömer att statens stöd till trossamfund har bidragit till uppfyllelse av målet att stödet ska skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Ett flertal av Nämnden för statligt stöd till trossamfunds aktiviteter har direkt gett trossamfunden förbättrade förutsättningar att kunna bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet. Regeringen bedömer att insatser för att stärka den administrativa och organisatoriska kompetensen är avgörande för att många trossamfund ska klara av att utvecklas.

Regeringen bedömer att behovet av samarbete och samtal över religionsgränserna har ökat som en följd av religiöst färgade konflikter i vår omvärld och ett ökat flyktmottagande i Sverige. Trossamfundens arbete för att utgöra ett forum för möten mellan människor med olika kulturell bakgrund har bidragit positivt till samhällsutvecklingen.

Politikens inriktning

Trossamfund (sid 38 – 39)

Regeringen anser att trossamfunden spelar en viktig roll både i vårt samhälle och i enskilda människors liv. Frågor som rör religion och trossamfund har hög aktualitet. Trossamfunden utgör en del av det civila samhället som bl.a. gör viktiga samhällsinsatser på det sociala området. Många trossamfund verkar för kunskap, förståelse och respekt för olika trosuppfattningar och motverkar därmed polariseringen i samhället. Det är av stor vikt att samarbetet mellan trossamfund fungerar och att kommuner och myndigheter ökar sin kunskap om och sitt samarbete med trossamfund.

Kontakter med trossamfunden inom ramen för regeringens råd är därför fortsatt prioriterat. Regeringen avser också att fortsätta stödja interreligiöst samarbete i Sverige, eftersom det bl.a. motverkar rasism och extremism.

Den ökade polariseringen i samhället har tyvärr också lett till en ökad utsatthet för många troende och församlingar. Regeringen tillför därför även fortsättningsvis medel för att stärka trossamfundens säkerhetsarbete. Trygghetsfrågorna ger också upphov till ett ökat arbete för SST med att involvera trossamfunden i krisberedskapsarbetet.

Regeringen har vidare tillsatt utredningen Översyn av statens stöd till trossamfund (dir. 2016:62) som senast den 15 mars 2018 bl.a. ska föreslå mål för statens stöd till trossamfund, eventuella förändringar av statens nuvarande stöd till trossamfund samt ett förtydligt demokratikriterium som är i överensstämmelse med religionsfriheten.

Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Allt fler kommuner och myndigheter har i efterdyningarna av flyktingsituationen hört av sig till SST för att få information och råd. Regeringen avser att förlänga SST:s uppdrag att stödja och höja kompetensen hos kommuner och myndigheter när det gäller att medverka i och stödja lokalt interreligiöst samarbete.

SST har vidare satsat resurser på att bidra till det arbete som den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (Ju2014:18) utför. I det arbetet är SST en viktig länk mellan kommunerna och trossamfunden (för regeringens övriga förebyggandeinsatser mot våldsbejakande extremism, se utg.omr. 1). Det är också angeläget att den dialog SST för med trossamfunden i syfte att stimulera arbetet med demokrati och demokratisk medvetenhet fortsätter, och att kvinnor och ungdomar inom samfunden prioriteras även fortsättningsvis.

Mot denna bakgrund kan konstateras att behovet av en expertmyndighet på trossamfundsområdet ökat. Regeringen anser att det förslag gällande SST:s organisation som Statskontoret på regeringens uppdrag presenterade i november 2015 ligger i linje med politik-områdets utveckling. Regeringen avser därför att under hösten genomföra en förändring av SST:s instruktion för att både stärka styrningen och förtydliga myndighetens roll som en expertmyndighet inom området.

12 Trossamfund

12.1 Omfattning

Avsnittet omfattar verksamheten vid myndigheten Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST) och stödet till trossamfunden. Därutöver

omfattar avsnittet även regeringens insatser för att stimulera trossamfundens arbete för demokrati, mänskliga rättigheter och för att motverka religiöst motiverad polarisering i samhället.

12.2 Utgiftsutveckling

Tabell 12.1 Utgiftsutveckling inom Trossamfund, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Trossamfund</i>							
9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund	9	10	10	10	10	10	11
9:2 Stöd till trossamfund	84	92	87	92	92	92	85
Summa Trossamfund	93	102	96	102	102	102	96

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

12.3 Mål

Riksdagen har antagit mål för statens bidrag till trossamfund (prop. 1998/99:124, bet 1999/2000:KU5, rskr. 1999/2000:45). Stödet ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktig inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

12.4 Resultatredovisning

12.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet utgår från det statliga stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan som lämnas i form av statsbidrag och avgiftshjälp. Bedömningen baseras på uppgifter om bl.a.

- fördelat stöd i form av organisations-, verksamhets- och projektbidrag, och
- övriga insatser för att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet.

12.4.2 Resultat

Stöd som främjar en religiös mångfald

Statens stöd till trossamfunden utgår från lagen (1999:932) om stöd till trossamfund. Målet för stödet är skapa förutsättningar för olika samfund att behålla och utveckla ett eget samfundsliv och därmed främja den religiösa mångfalden i Sverige.

Under 2015 har regeringen prövat fyra ansökningar från trossamfund rörande statligt stöd varav tre ansökningar bifölls. Av dessa rörde två ärenden avgiftshjälp och en rätt att bli statsbidragsberättigad. Vid utgången av 2015 var det totalt 22 trossamfund och samverkansorgan som är statsbidragsberättigade.

Anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* uppgick 2015 till drygt 89 miljoner kronor, vilket är en ökning av anslaget med drygt 12 miljoner kronor jämfört med året innan.

SST har under året betalat ut knappt 54 miljoner kronor i organisationsbidrag, 10 miljoner kronor i verksamhetsbidrag och drygt 18 miljoner kronor i projektbidrag. Totalt

är det 937 församlingar som har fått organisationsbidrag eller etableringsbidrag under året. Vidare har drygt 9 miljoner kronor utgått i bidrag till andlig vård inom sjukvården. Drygt 18 miljoner kronor har betalats ut i olika projektbidrag där huvuddelen har gått till lokalbidrag som bl.a. syftar till att anpassa gudstjänstlokalerna för personer med funktionsnedsättning.

Verksamhetsbidraget fördelas dels till teologiska utbildningsinstitutioner, dels till andlig vård inom sjukvården. Projektbidraget fördelas som lokalbidrag, etableringsbidrag, utbildningsbidrag eller som säkerhetsbidrag.

Stöd till trossamfundens sociala arbete i samband med flyktingsituationen

Som en del av regeringens insatser kring flyktingsituationen fick SST i december 2015 i uppdrag att fördela drygt 10 miljoner kronor till ett urval av statsbidragsberättigade trossamfund för att stärka samfundens kapacitet i pågående insatser för asylsökande och nyanlända (dnr Ku2015/02981/D). Enligt en delrapport från SST har medlen fördelats mellan 22 trossamfund. Enligt delrapporten används den största delen av medlen till flyktingverksamhet i församlingarna, till exempel språkundervisning och samhällsinformation. Medel används också till koordinering, utbildning av volontärer och akut hjälp när det gäller till exempel övernattning, transporter, tolkning och förnödenheter (dnr Ku2016/01423/D).

Översyn av Nämnden för statligt stöd till trossamfund

En viktig förutsättning för att det statliga stödet till trossamfunden blir ändamålsenligt och håller hög kvalitet är att den statliga styrningen inom området är tydlig. Mot den bakgrunden gav regeringen Statskontoret i uppdrag att göra en översyn av organiseringen av SST (dnr Ku2015/01871/D). Statskontorets rapport lämnades till regeringen i november 2015 och myndigheten föreslog bl.a. att SST ska omvandlas till en enrådgivningsmyndighet. Det ska framgå av SST:s instruktion att rollen som expertmyndighet är myndighetens främsta uppgift. Statskontorets rapport har remitterats.

Förbättra trossamfundens förutsättningar

Förutom det statliga stöd som utgår till trossamfund i form av statsbidrag ger staten stöd till trossamfunden för att förbättra trossamfundens förutsättningar att kunna bedriva verksamhet. En stor del av detta stöd utgår från SST:s verksamhet. Bland de statsbidragsberättigade trossamfunden finns en stor mångfald och olika trossamfunds behov av stöd skiljer sig åt.

Insatser som stärker trossamfundens säkerhet

En grundläggande förutsättning för att trossamfunden ska kunna bedriva en religiös verksamhet är att de som deltar i samfundens verksamhet ska känna sig trygga. En kartläggning som SST genomförde 2014 om religiösa grupper och individers utsatthet i Sverige visade att i princip alla trossamfundsinriktningar hade blivit utsatta för hot och hat, samt att anmälningsgraden var låg. I april 2016 lämnade SST en redovisning och analys av den satsning som regeringen gjort om 10 miljoner kronor för 2015 på säkerhetshöjande åtgärder (dnr Ku2016/00880/D). Under 2015 beviljade myndigheten 43 ansökningar till 15 olika trossamfund. Myndighetens slutsats är att bidraget har gjort en stor skillnad för många församlingar, särskilt för små församlingar som saknar resurser. Satsningen har lett till en ökad kunskap om säkerhetsfrågor samt till att investeringar har möjliggjorts. För större församlingar har stödet varit en hjälp på vägen mot säkrare lokaler. Det ekonomiska stödet kompletterades på regeringens uppdrag med en bredare säkerhetsutbildning som riktade sig till samtliga trossamfund.

Utvecklingsarbete med trossamfunden

Två förutsättningar för att ett trossamfund ska få bli statsbidragsberättigat är att samfundet är stabilt och att det verkar i enlighet med samhällets värdegrund. Med detta som utgångspunkt har SST under 2015 genomfört ett ledarskapsprogram för unga ledare inom trossamfunden, med fokus på demokrati, demokratiskt ledarskap och mänskliga rättigheter. Programmet har enligt gjorda utvärderingar hållit hög kvalitet och relevans. De 16 deltagarna, sju kvinnor och nio män, kom från ett brett spektrum av samfund och organisationer.

Den 17 mars 2016 beslutade regeringen att ge SST ett fördjupat uppdrag att bl.a. genomföra en

kompetensinsats för trossamfundsledare (dnr Ku2016/00712/D). Fokus ska ligga på samhälls- och värderingsfrågor. Inom ramen för kunskaps-satsningen ska även frågor som rör svenskt föreningsliv ingå för att höja kunskapen kring föreningsteknik.

SST har genomfört ett rådslag och tre workshops om kvinnors delaktighet, inflytande och synlighet i trossamfunden, där sammanlagt 35 kvinnor från elva olika trossamfund och religiösa organisationer deltog. Myndigheten kommer under året att arbeta vidare med att utveckla stödet till ungdomar och kvinnor inom trossamfunden.

Uppdraget omfattade också att, i dialog med de trossamfund som vill utveckla sitt arbete mot våldsbejakande extremism, stimulera dessa samfunds stöd till ungdomar, föräldrar och anhöriga. Enligt SST:s delrapport av uppdraget (dnr Ku2016/00645/D) uppfattas sällan trossamfundens ordinarie verksamhet som ett verktyg för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Myndigheten har därför uppmanat trossamfunden att analysera vilka delar i det ordinarie arbetet som kan vara relaterade till att slå vakt om demokratiska principer och mänskliga rättigheter. För de trossamfund som särskilt har intresserat sig för att utveckla sitt arbete har myndigheten bl.a. förmedlat kontakter mellan trossamfund samt myndigheter och kommuner. I de fall goda kontakter saknats har myndigheten varit behjälplig. Generellt har det arbete som den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism bedrivit gentemot kommunerna ökat efterfrågan på samverkan med trossamfund.

Stöd till interreligiös verksamhet

Regeringen beviljade den 30 april 2015 en ansökan från Sveriges interreligiösa råd om stöd på 800 000 kronor för att inrätta en administrativ funktion (dnr Ku2015/00864/D). I beslutet meddelade regeringen att den avser att besluta om medel även för 2016 och 2017. Vidare fungerar Regeringens råd för kontakt med trossamfunden (Ku 2000:F) som ett viktigt forum för frågor av övergripande gemensamt intresse för både staten och trossamfunden.

12.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att statens stöd till trossamfund har bidragit till uppfyllelse av målet att stödet ska skapa förutsättningar för trossamfundens att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Det ekonomiska stödet är betydelsefullt för flertalet trossamfund när det gäller att behålla och utveckla ett eget samfundsliv och därmed främja den religiösa mångfalden i Sverige.

Ett flertal av SST:s aktiviteter har direkt gett trossamfundens förbättrade förutsättningar att kunna bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet. Regeringen bedömer att insatser för att stärka den administrativa och organisatoriska kompetensen är avgörande för att många trossamfund ska klara av att utvecklas.

Regeringen bedömer att behovet av samarbete och samtal över religionsgränserna har ökat som en följd av religiöst färgade konflikter i vår omvärld och ett ökat flyktmottagande i Sverige. Trossamfundens arbete för att utgöra ett forum för möten mellan människor med olika kulturell bakgrund har bidragit positivt till samhällsutvecklingen.

Den statliga styrningen av politikområdet kan ytterligare förbättras och genomförandet av Statskontorets förslag till omorganisering leder enligt regeringen både till en bättre styrning och till ett förtydligande av SST:s uppdrag.

12.5 Budgetförslag

12.5.1 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Tabell 12.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2015	Utfall	9 047	Anslags-sparande	272
2016	Anslag	9 837 ¹	Utgifts-prognos	9 696
2017	Förslag	10 093		
2018	Beräknat	10 247 ²		
2019	Beräknat	10 456 ³		
2020	Beräknat	10 687 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 10 066 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 10 067 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 10 067 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Nämnden för statligt stöd till trossamfundens förvaltningsutgifter.

Regeringens övervägande

Tabell 12.3 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	9 837	9 837	9 837	9 837
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	304	487	696	929
Beslut	-47	-75	-76	-78
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	-1	-2	-1	-1
Förslag/ beräknat anslag	10 093	10 247	10 456	10 687

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 47 000 kronor 2017, 75 000 kronor 2018, 76 000 kronor 2019 och 78 000 kronor 2020.

Regeringen föreslår att 10 093 000 kronor anvisas under anslaget 9:1 Nämnden för statligt

stöd till trossamfund för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 10 247 000 kronor, 10 456 000 kronor respektive 10 687 000 kronor.

12.5.2 9:2 Stöd till trossamfund

Tabell 12.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slags	Belopp	Anslags- sparande	Utgifter- prognos
2015	Utfall	83 871		10 463
2016	Anslag	91 894 ¹		86 632
2017	Förslag	91 913		
2018	Beräknat	91 919		
2019	Beräknat	91 919		
2020	Beräknat	84 919		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till trossamfund. Anslaget får användas för utgifter för Skatteverkets avgiftshjälp.

Kompletterande information

I förordningen (1999:974) finns bestämmelser om statsbidrag till trossamfund.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 46 000 000 kronor 2018 och 2019.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används bl.a. för lokalanpassningsbidrag och säkerhetsbidrag för trossamfund som i vissa fall sträcker sig över flera år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 46 000 000 kronor 2018 och 2019.

Tabell 12.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden		46 000		
Nya åtaganden	46 000	23 000		
Infriade åtaganden		-23 000	-23 000	-23 000
Utestående åtaganden	46 000	46 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	46 000	46 000		

Regeringens överväganden

Tabell 12.6 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	91 894	91 894	91 894	91 894
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	19	25	25	-6 975
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	91 913	91 919	91 919	84 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 19 000 kronor 2017 och 25 000 kronor årligen för 2018–2019 respektive minskas med 6 975 000 kronor 2020.

Regeringen föreslår att 91 913 000 kronor anvisas under anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 91 919 000 kronor, 91 919 000 kronor respektive 84 919 000 kronor.